

ԲՄԿ ՊՈԻՅ ՌՈԻՍ-ՀԱՅԿԱԿԱՆ (ՍԼԱԿՈՆԱԿԱՆ) ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

Հաստատում եմ՝
Կենսաբժշկության և դեղագործության Ինստիտուտի տնօրեն
Ա.Ա. Առաքելյան
«07» հուլիսի 2025 թ.

Ինստիտուտ՝ Կենսաբժշկության և դեղագործության
Ամբիոն՝ Ընդհանուր և դեղագործության

Հեղինակ՝ Աննա Մելսիկի Գրիգորյան

քիմ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԱՌԱՐԿԱՅԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Դասընթաց՝ Էկոլոգիայի հիմունքներ

Բակալավրի կրթական ծրագիր

**Դասիչ մասնագիտություն՝ Ֆիզիկական դաստիարակություն և
սպորտային մարզումներ**

Դասընթացի անոտացիան

Ուսանողների մոտ պատկերացում ձևավորել Էկոլոգիա գիտության տեսական հիմնախնդիրների, դրա զարգացման պատմության, միջավայրի գործոնների և մարդու օրգանիզմի վրա դրանց ազդեցության ընդհանուր օրինաչափությունների, բնության պահպանության առկա խնդիրների լուծման առաջարկվող եղանակների և կիրառվող մեթոդների մասին:

Դասընթացի նպատակը և խնդիրները

Ուսանողների մոտ պատկերացում ձևավորել մարդու առողջության Էկոլոգիական ասպեկտների, ժամանակակից Էկոլոգիական կրթության Էության անհրաժեշտությանը, Դասընթացի շրջանակներում լուծվում են հետևյալ խնդիրները.

- **համակարգելու և վերլուծելու** Էկոլոգիայի և բնության պահպանության ժամանակակից խնդիրներին առնչվող ամբողջ ինֆորմացիան՝ մարդու և բնության միասնական և անբաժան լինելը իրարից:

Հասարակության Էկոլոգիական կրթության զարգացում

- Ուսանողների համար ստեղծել Էկոլոգիական կրթության համակարգ, որը կներառի միջավայրի և առողջության պահպանման հիմունքները:
- Օգնել ուսանողներին հասկանալ, թե ինչպես Էկոլոգիական խնդիրները կարող են ազդել հանրային առողջության վրա:

Էկոլոգիական խնդիրների վերլուծություն

- Ուսանողները կսովորեն վերլուծել և գնահատել ժամանակակից Էկոլոգիական խնդիրները:

Հանրային առողջության պահպանության մեթոդների կիրառում

- Կառուցել և իրականացնել նախագծեր, որոնք կօգնեն առողջապահական խնդիրների լուծման գործում՝ հաշվի առնելով շրջակա միջավայրի գործոնները:

Հանրային առողջության և բնապահպանության միջև կապի ուսումնասիրություն

- Ուսումնասիրել, թե ինչպես են հանրային առողջության խնդիրները փոխկապակցված Էկոլոգիական գործոնների հետ:
- Վերլուծել տարբեր հիվանդությունների և առողջական խնդիրների տարածման օրինակները և դրանց կապը շրջակա միջավայրի աղտոտման, կլիմայական փոփոխությունների և այլ Էկոլոգիական գործոնների հետ:

Էկոլոգիական քաղաքականությունների և ռազմավարությունների զարգացում

- Ուսանողները կսովորեն մշակել և գնահատել Էկոլոգիական քաղաքականություններ և ռազմավարություններ:
- Աջակցել հանրային առողջության բարելավմանն ուղղված նախաձեռնություններին՝ հիմնված Էկոլոգիական տվյալների և վերլուծությունների վրա:

Դասընթացի օբյեկտը և առարկան

Դասընթացի օբյեկտն է մարդու առողջությունն ու բնապահպանական խնդիրները, որոնք ազդում են առողջության վրա: Առարկան ներառում է Էկոլոգիական համակարգերի վերլուծություն, բնության պահպանության ռազմավարություններ և դրանց ազդեցությունը հանրային առողջության վրա:

Դասընթացի մուտքային պահանջները

Բնապահպանության, կենսաբանության կամ հանրային առողջության բազային գիտելիքներ:

Առաջնային բժշկական գիտելիքներ և հմտություններ: Մաթեմատիկական և վիճակագրական բազային գիտելիքներ:

Դասընթացի յուրացման արդյունքում ձեռք բերվող գիտելիքները և կարողությունները

- Արձանագրել Էկոլոգիայի և բնության պահպանության արդի խնդիրների տեսական հիմունքները և մեթոդաբանական մոտեցումները:

ԲՄԿ ՊՈՒՅ ՌՈԼԱ-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

- Նկարագրել Էկոլոգիայի և բնության պահպանության զարգացման հիմնական ուղղությունները և փուլերը:
 - Վերլուծել Էկոլոգիայի և բնության պահպանության հիմնախնդիրների առաջացման պատճառները և բնության և մարդու փոխկապակցվածության հետևանքները:
 - Շարադրել և դասակարգել Էկոլոգիայի և բնության պահպանության ռիսկերի մակարդակը և դրանց լուծման հնարավոր միջոցները:
 - Էկոլոգիայի և հանրային առողջության հիմնարար սկզբունքներ: Բնապահպանական գործոնների ազդեցությունը մարդու առողջության վրա:
 - Բնության պահպանության ռազմավարություններ և դրանց կիրառման եղանակները:
- Բազմաբնույթ Էկոլոգիական խնդիրների վերլուծություն:

Դասընթացի յուրացման արդյունքը ապահովում է անհրաժեշտ գիտելիքների, հմտությունների ու կարողությունների համապատասխան ՈԱՀ-ի վերջնարդյունքներին:

Գիտելիքները՝

1. Ուսանողները կստանան գիտելիքներ Էկոլոգիայի զարգացման պատմության մասին:
2. Կներկայացվեն բնության պահպանության հիմնական փուլերը և ուղղությունները, որոնք ընդգծում են Էկոլոգիական մտածողության զարգացումը:
3. Բացատրել մարդ-բնություն փոխհարաբերության հետևանքների մասին, վերլուծել դրանց ազդեցությունը Էկոլոգիական համակարգերի վրա, Էկոլոգիայի և հանրային առողջության հիմնարար կապը:
4. Բնապահպանական գործոնների ազդեցությունը մարդու առողջության վրա:
5. Ուսանողները կսովորեն վերլուծել և ներկայացնել Էկոլոգիական հիմնախնդիրների տեսական հիմունքները:
6. Մեթոդաբանական հարցերի ուսումնասիրություն, որոնք կարևոր են արդի Էկոլոգիայի համար:

Հմտությունները՝

• **գիտելիքի կիրառման հմտությունները՝**

1. Ուսանողները կկարողանան կիրառել իրենց ստացած գիտելիքները գործնականում՝ վերլուծելով և գնահատելով Էկոլոգիական խնդիրները:
2. Ուսանողները կսովորեն համակարգել և վերլուծել Էկոլոգիական խնդիրների լուծման ռազմավարական պլաններ:
3. Ուսանողները կզարգացնեն համագործակցության և հաղորդակցման հմտություններ՝ աշխատելով տարբեր մասնագետների և հասարակության հետ:

• **ընդհանրական իմացական հմտությունները՝**

1. Ուսանողները կկիրառեն իրենց գիտելիքները և հմտությունները՝ մասնակցելով գործնական դասընթացներին և հետազոտական նախագծերին:
2. Ուսանողները կսովորեն մշակել և կիրառել արդյունավետ հաղորդակցության ռազմավարություններ՝ ներկայացնելով իրենց գաղափարները և նախագծերը տարբեր լսարաններին:
3. Վերլուծել առկա խնդիրները և գնահատել դրանց լուծման համար անհրաժեշտ ռեսուրսները
4. Համագործակցել մասնագետների հետ՝ լուծելու Էկոլոգիական և հանրային առողջության խնդիրները:

Կարողունակությունը (կոմպետենցիան)՝

• **ինքնուրույնությունը և պատասխանատվությունը՝**

1. Ինքնուրույն աշխատանք և պատասխանատվություն բնապահպանական խնդիրների լուծման գործում:
2. Արդյունավետ հաղորդակցման կարողություն տարբեր լսարանների հետ:
3. Բնապահպանական նախագծերի կառավարում և իրականացում:

Դասավանդման եղանակները և մեթոդները

Դասընթացի ընթացքում կիրառում են ինտերակտիվ դասախոսություններ, սեմինարներ, գործնական պարապմունքներ և հետազոտական նախագծեր:

Դասընթացի տեղն ուսումնական ծրագրում

Դասընթացը ներառված է «Ֆիզիկական դաստիարակություն և սպորտային մարզումներ»՝ 6 ակադեմիական կրեդիտ (216 ակադեմիական ժամ) աշխատատարությամբ, որից 32

ԲՄԿ ՊՈՒՅ ՌՈԼԱ-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

ակադեմիական ժամ նախատեսվում է գործնական պարապմունքների համար: Դասընթացը նախատեսվում է ուսումնասիրել առաջին ուսումնական տարվա 2-րդ կիսամյակում:

Ուսումնական աշխատանքի տեսակները	Ընդամենը, ակադ. ժամեր
1. Առարկայի ուսումնասիրման ընդհանուր աշխատատարություն, այդ թվում`	216
1.1. Լսարանային պարապմունքներ, այդ թվում`	64
1.1.1. Դասախոսություններ	32
1.1.2. Գործնական պարապմունքներ, այդ թվում`	32
1.1.2.1.Ստուգողական աշխատանքներ	
1.2. Ինքնուրույն աշխատանք, այդ թվում`	118
1.2.1.1.Էսսե և ռեֆերատներ	
Ամփոփիչ ստուգում (քննություն, ստուգարք)	Քննություն 34

Դասընթացի ծավալի բաշխում (ակադեմիական ժամերով) ըստ թեմաների և ուսումնական աշխատանքի տեսակների

Առարկայի բաժինները և թեմաները	Ընդամենը	Դասախոսություններ	Գործնական / սեմինար պարապմունքներ
1	2=3+4	3	4
Թեմա 1. Էկոլոգիայի հիմունքներ; Էկոլոգիայի զարգացման պատմական ուղին: Նրա տեղն ու	6	6	

ԲՄԿ ՊՈՒՅ Ռուս-Հայկական (Սլավոնական) համալսարան

դերը մյուս գիտությունների համակարգում:			
Թեմա 2. Բնապահպանական խնդիրներ; Օրգանիզմներ և Էկոհամակարգ:	6	4	2
Թեմա 3. Մարդու առողջության վրա բնապահպանական գործոնների ազդեցությունը	8	4	4
Թեմա 4. Էկոհամակարգերի Էներգիան: Սննդային շղթաներ, կենսաբանական ցիկլեր:	10	4	6
Թեմա 5. Էկոլոգիական ռիսկերի գնահատում և կառավարում	10	4	6
Թեմա 6. Բնապահպանական քաղաքականություններ և ռազմավարություններ	10	4	6
Թեմա 7. Հանրային առողջապահական նախաձեռնությունների Էկոլոգիական ազդեցությունը սպորտում.	12	6	6
Ընդամենը	64	32	32

Դասընթացի թեմաների բովանդակությունը

Թեմա 1. Էկոլոգիայի հիմունքներ; Էկոլոգիայի զարգացման պատմական ուղին. Նրա տեղն ու դերը այլ գիտությունների համակարգում:

Թեման ընդգրկում է Էկոլոգիայի հիմնարար սկզբունքները՝ հետևելով նրա պատմական Էվոլյուցիային և սահմանելով դրա նշանակությունը ավելի լայն

գիտական շրջանակներում: Ուսանողները կուսումնասիրեն, թե ինչպես է Էկոլոգիան փոխկապակցված այլ գիտական ուղղությունների հետ:

Թեմա 2. Բնապահպանական խնդիրներ; Օրգանիզմներ և Էկոհամակարգեր.

Այս թեման անդրադառնում է ժամանակակից բնապահպանական խնդիրներին՝ կենտրոնանալով օրգանիզմների և Էկոհամակարգերի վրա մարդու գործունեության ազդեցության վրա: Ուսանողները կուսումնասիրեն շրջակա միջավայրի դեգրադացիայի պատճառներն ու հետևանքները՝ ընդգծելով կենսաբանական համակարգերի և շրջակա միջավայրի փոխկապակցվածությունը: Օրգանիզմների և Էկոհամակարգերի վրա ազդող հիմնական բնապահպանական խնդիրները: Էկոհամակարգերի փոխկախվածությունը և դրանց խոցելիությունը շրջակա միջավայրի սթրեսային գործոնների նկատմամբ: Մարդու ազդեցությունը կենսաբազմազանության և Էկոհամակարգերի առողջության վրա: Էկոլոգիական վնասը մեղմելու և կայունությունը խթանելու ռազմավարություններ:

Թեմա 3. Շրջակա միջավայրի գործոնների ազդեցությունը մարդու առողջության վրա

Այս թեման ուսումնասիրում է, թե ինչպես են շրջակա միջավայրի գործոնները ազդում մարդու առողջության վրա, ներառյալ օդի և ջրի որակը, աղտոտվածությունը և կլիմայի փոփոխությունը: Ուսանողները կուսումնասիրեն այն մեխանիզմները, որոնց միջոցով շրջակա միջավայրի պայմանները ազդում են հանրային առողջության արդյունքների վրա՝ կենտրոնանալով ինչպես ուղղակի, այնպես էլ անուղղակի ազդեցությունների վրա:

Թեմա 4. Էկոհամակարգերի Էներգիան. Սննդային շղթաներ, կենսաբանական ցիկլեր.

Այս թեման ուսումնասիրում է Էներգիայի հոսքը Էկոհամակարգերում, ներառյալ սննդային շղթաները, սննդանյութերի ցիկլը և Էներգիայի փոխանցումը օրգանիզմների միջև: Ուսանողները կծանոթանան Էկոհամակարգերի դինամիկայի մեջ արտադրողների, սպառողների և քայքայվողների դերերի, ինչպես նաև կենսաբանական համայնքները պահպանող գործընթացների մասին:

Թեմա 6. Բնապահպանական քաղաքականություն և ռազմավարություն

Այս թեման ընդգրկում է բնապահպանական քաղաքականությունները, կանոնակարգերը և ռազմավարությունները, որոնք ուղղված են գլոբալ բնապահպանական մարտահրավերներին: Ուսանողները կուսումնասիրեն միջազգային համաձայնագրերը, կառավարական քաղաքականությունները և համայնքի վրա հիմնված նախաձեռնությունները կայուն զարգացման և շրջակա միջավայրի պահպանման համար: Ռեսուրսների կայուն կառավարման և պահպանման ռազմավարությունները: Գնահատման քաղաքականության միջամտությունների արդյունավետությունը բնապահպանական նպատակներին հասնելու համար:

Թեմա 7. Հանրային առողջապահական նախաձեռնությունների բնապահպանական ազդեցությունը սպորտում

Այս թեման ուսումնասիրում է հասարակական առողջապահական նախաձեռնությունների և սպորտային գործունեության խաչմերուկը բնապահպանական տեսանկյունից: Ուսանողները կուսումնասիրեն սպորտային իրադարձությունների, ենթակառուցվածքների զարգացման և հանգստի միջոցառումների բնապահպանական հետևանքները՝ հաշվի առնելով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցությունը նվազագույնի հասցնելու ռազմավարությունները:

Դասընթացի ապահովվածությունը գրականությամբ

1. ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.

1. Գրիգորյան Կ.Վ., Եսայան Ա.Յ., Ժամհարյան Յ.Գ., Խոյեցյան Ա.Վ., Մովսեսյան Յ.Ս., Փիրումյան Գ.Պ., «Էկոլոգիայի և բնության պահպանության հիմունքներ»: Ուսումնական ձեռնարկ բուհերի համար, Երևան, «Ձանգակ-97» հրատ. 2010թ., 224 էջ,
2. Հայրապետյան Է.Մ. և ուրիշներ, «Շրջակա միջավայրի պահպանություն», Երևան 2005թ., 203էջ,
3. Մելքումյան, Լ.Ս. Գալստյան Յ.Մ., «Բնության հիմունքներ», Ուսումնական ձեռնարկ, Երևան, «Ձանգակ-97» հրատ. 2010թ., 312 էջ,
4. Ecology: Concepts and Applications ISBN10: 1260722201 | ISBN13: 9781260722208 By Manuel Molles and Anna Sher

5. Begon, M., Townsend, C. R., & Harper, J. L. (2006). Ecology : From Individuals to Ecosystems: Vol. 4th ed. John Wiley and Sons, Inc.
6. Н.И.Николайкин, Н. Е.Николайкина, О.П.Мелехова. Экология : учебник для учреждений высш. проф. образования / — 9-е изд., перераб. и доп.— М. : Издательский центр «Академия», 2023. — 615 с. — (Сер. Бакалавриат).[Экология \(znanium.ru\)](https://znanium.ru)